

κνούσιν ἀφ' ἐλευθῶν τὴν χρονολογίαν των. Τὸ πρῶτον εἶπομεν ὅτι ἐδημοσιεύθη τῷ 1871, μόνον δ' αὐτὸ χρονολογεῖται ἐκ Πείσης, τῇ 17 Ἀπριλίου 1826. Ἐν αὐτῷ ποιεῖται λόγον ὁ ποιητῆς περὶ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ του. Τὰ πρὸς τὴν Ἀγγελικὴν Πάλλη εἶνε σύγχρονα πρὸς τὰ ἐκ Πείσης. Τὸ εἰς Μεσολόγγιον ἐποιήθη τῷ 1822-23, τὸ διὰ τὴν πτώσιν τῶν Ψαρρῶν τὸ 1824. Ἐκ τούτων κρίνοντες πιστεύομεν ὅτι καὶ τὰ ἀχρονολόγητα εἶνε ἀναμφιβόλως τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

Ἐνομίσαμεν ὅτι θὰ διέφερε πολὺ τοὺς Ἑλληνας, τοὺς μετὰ τοσαύτης ἐπιμελείας ἀσχολουμένους περὶ πᾶν σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐνδόξου αὐτῶν ἀνεξαρτησίας, νὰ γνωρίσωσι τὰ ἀνέκδοτα ταῦτα ποιήματα. Τοῦτο παρεκίνησεν ἡμᾶς εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν, ἵνα δὲ κατασαθῇ πολυτιμότερα ἢ συλλογὴ αὐτῆ, εἰς ἐκ τῶν ἐγγόνων τοῦ Ῥίζου Νερουλοῦ, περὶ τὴν καλλιτεχνίαν αὐτὸς καταγιγόμενος, ἐν ᾧ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, μηχανικὸς ὢν, ἀφιερῶθη εἰς τὰς ἐπιστήμας, ὁ Κ. Ἰακώβος Ῥίζος, μαθητῆς τοῦ Cabanel, ἐκθέσαντος εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀξιοσημείωτον εἰκόνα τῆς ἀδελφῆς του, ἔγραψε χάριν ἡμῶν, ἀντιγράφας ἕκ τινος ἐσθεσμένου σχεδὸν διαγεροστύπου, τὸ ὁποῖον κέκτηται ἡ μήτηρ του, τὴν εἰκόνα, ἣν προτάσσομεν καὶ ἥτις παριστᾷ τὴν λεπτὴν καὶ μελαγχολικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ αἰοιδίου πάππου του. Ἔως τώρα δὲν ἦτο γνωστὴ ἄλλη εἰκὼν τοῦ Νερουλοῦ πλὴν τῆς ἀτέχνου λιθογραφίας, ἣτις εἶνε προτεταγμένη τῶν *Μαθημάτων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας* τῶν δημοσιευθέντων τῷ 1828 ἐν Γενεύῃ. Χάρις εἰς τὴν καλωσύνην τοῦ Κ. Ἰακώβου Ῥίζου καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ Κυρίου Φρειδερίκου Hillemacher τοῦ εἰκονίσαντος τόσα λίαν ἐνδιαφέροντα πρόσωπα τοῦ παλαιοῦ μας Γαλλικοῦ Θεάτρου, ὅστις εὐηρεστήθη μετὰ πολλῆς προθυμίας νὰ χαράξῃ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος εἰκόνα, δι' ὃ δημοσίως ἀπονέμομεν αὐτῷ εὐχαριστίας, οἱ Ἕλληνες θὰ ἔχωσι πλέον ὄλως γνήσιον ὁμοίωμα ἀνδρὸς πολιτικοῦ τὰ μάλιστα τῇ πατρίδι ἀφωσιωμένου καὶ ποιητοῦ ἐκ τῶν πρώτων ἀναντιρρήτως κατέχοντος θέσεων, διὰ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα αὐτοῦ ἔργα, ἐν τῇ ἀφθονοσίᾳ ἀνδρῶν λογίων γραμματολογίᾳ τῆς Νέας Ἑλλάδος.

Ὁ Ῥίζος Νερουλὸς, ἀπὸ τῶν τελευταίων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐτῶν μέχρι τοῦ ἑξαυτοῦ θανάτου, παρεσκεύασε δι' ἔργων φιλολογικῶν παντοίων καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίων τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάστασιν. Εὐθὺς ἅμα τῇ πρώτῃ ἐκρήξει τῆς ἐθνικῆς ἐξεγέρσεως ὑπηρετήσεν αὐτὴν ἐν τοῖς διπλωματικῶς συμβουλίαις. Πρώτος αὐτὸς ἐπεζήτησε τὴν τιμὴν τοῦ νὰ ἐκπροσωπήσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ μικρὸν καὶ νεοσύστατον Κράτος, παρ' αὐτῇ ἐκείνη τῇ δυνάμει, ἣτις προσεπάθησε νὰ τὸ καταπνίξῃ κατὰ τὰς πολλὰς

του περιηγήσεις, πρῶτος αὐτὸς ἐγνώρισεν εἰς τὴν Δύσιν, ἀγνοοῦσαν τέως τὰ κατὰ τοὺς Ἑλληνας, τὰ νεοελληνικὰ γράμματα διὰ τῶν ἐν Γενεύῃ *Μαθημάτων* του, ἀπὸ μνήμης διδαχθέντων καὶ ἐχόντων διὰ τοῦτο πολλὰ τὰ χάσματα. Οὐδὲν ἦττον τὸ βιβλίον ἐκείνο τοῦ Ῥίζου Νερουλοῦ διατελεῖ ἔτι μοναδικὸν εἰς τὸ εἶδός του, τόσω δὲ δημοτικὸν κατέστη, ὥστε ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους δις ἐξεδόθη ἐν Γενεύῃ (1827-28), μετεφράσθη ὀλλανδιστὶ ἐν Ἀμστελοδάμῳ (1829), ἰταλιστὶ ἐν Παλέρμῳ (1829), πολλάκις δὲ ἑλληνιστὶ.»

ΕΙΣ ΕΛΥΤΟΝ

Ποῦ εἶν' ἐκεῖνος ὁ καιρὸς, ὅταν κι' ἐγὼ εὐδαίμων,
 ἀπ' αὔρας βοηθούμενος τῶν εὐμενῶν ἀνέμων,
 ἀλύμαντον διέπλεα τὸ πλάγος τοῦ βίου,
 καὶ εἰς τοὺς κόλπους ἔμβαίνα λιμένους γαληνίους ;
 5 Λιμὴν ἦτον ὁ οἶκός μου, ὅς ἐκείνον κάθ' ἡμέραν
 συμπαίζων μὲ τὰ τέκνα μου, περὶπαίζα τὴν σφαῖραν
 συμπάρεδρον ὅς τὴν τράπεζαν λαμδάνων τὸν Ἰγείαν,
 τὴν ἀπαλὴν τὸν ἔτρεφα κι' ἀθλίαν ἡλικίαν.
 Τὰς νύκτας τοὺς κοιτώντας τὸν συγὰ ἐπισκεπτόμην,
 10 καὶ τὸν βυθὸν τοῦ ὕπνου τῶν ἀκούων εὐφραίνομην
 καὶ τὴν αὐγὴν μ' ἀνάγκωτα τὰ τρυφερά τῶν μέλη,
 ὅταν ἔξυπνοῦσαν κι' ἔβγαλλαν τὰ παιδικὰ τῶν μέλη,
 τὰ ἤκουα ὅς τὴν κλίνην μου, κι' εὐθὺς πρὸς τὴν μητέρα :
 « Ἰδοῦ, ἰδοῦ », τὴν ἔλεγα, « χαρομόσυνος ἡμέρα ! »
 15 Βίον τερπνόν, μακάριον, ἀειθαλὴ ἐξόσασα,
 τῆς εὐθυμίας πάντοτε τὸ νέκταρ ἐβροφοῦσα.
 Ἄλλ' ὦ πατρίς, ὦ ὄνομα παμφίλατον καὶ ἕτοιον !
 φεῦ ! σὲ προφέρω σήμερον μετὰ πικρῶν δακρῶν !
 20 τὸ τέρας σ' ἔκμ' ἔρμαιον ἀφρικανῆς μαρίας !
 Ὡ γλυκυτάτη μου πατρίς ! τὰ τέκνα σου καθένα
 ὄποταν σὺ προσκάλεσες, σὺ μ' ἔκραξες κι' ἔμένα
 τί τέκνον σου εἰλικρινῆς μ' ἑλληνικὴν καρδίαν,
 πρὸς τὴν φωνὴν σου ἐμῆλλε νὰ μείν' εἰς ληθαργίαν ;
 25 Κανεὶς δὲν ἐπαρήκουσεν, εἴμῃ ὁπόσοι μόνον
 Ἑλλήνων εἶχον ὄνομα, καὶ φρόνημα δαιμόνων.
 Ὅποσοι ὅς τὰς ἀγκάλας σου, κι' εἰς ξένην γῆν ὁπόσοι,
 δὲν ὄρισται τὸ χρέος του κανεὶς νὰ τὸ πληρώσῃ.
 Κι' ἐγὼ εἰς τὰς προσκλήσεις σου, υἱὸς σου φιλομήτωρ,
 30 δὲν ἴπομπευα τὸ χρέος μου μὲ λέξεις ψυχρὸς ῥήτωρ
 Ἄλλ' εἶπα στήν καρδίαν μου : « καρδία τρυφερά μου !
 Ἦπὲρ σκληρὰ πρὸς τὰς φωνὰς πατρύτητος καὶ γάμου
 τοῦ θυεναίου τὴν καλὴν στερήσου συντροφίαν,
 τὴν γλυκερὰν τῶν τέκνων σου στερήσου παρουσίαν,
 35 τὴν τύχην αὐτῶν ἔνωμα μ' ἐκείνην τῆς πατρίδος,
 παραδώσέ τα θύματα τῆς ἐθνικῆς ἐλπίδος. »
 Στραφεὶς δὲ πρὸς τὴν φιλανδρον φιλότμον μητέρα
 « ζητεῖ », τὴν εἶπα, « ἡ πατρίς νὰ γίνῃ ἐλευθέρα.
 Τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς, καὶ τὸ ζητεῖ δικαίως,
 40 αὐτὸ εἶναι τὸ πρώτιστον καὶ ἱερὸν μας χρέος
 εἶν' ἱερὸν, πλὴν καὶ βαρὺ, δυσπληρωτον ἐξίσου
 διὰ νὰ γίνῃ ἐλαφρὸν, φιλάτῃ, ἐνθυμῆσθαι
 ὅτι δὲν εἶν' ἀπλῶς πατρίς, ἀλλὰ πατρίς Κιμώνων,
 Ἐπαμεινώνων, Σωκρατῶν, Ὀμήρων καὶ Πλατῶνων. »
 45 Ἦπὲρ αὐτῆς πενέστατοι προθύμοι ἄς γενόμενοι,
 κι' εἰς καλυθῶν χαμεῖνια ἄς εὐχαριστηθῶμεν,
 ἄς τρέφομεν τὰ τέκνα μας, ὅσον νὰ μὴ πεινώσι,
 καὶ τόσον ἄς ἐνδύωνται, ὅσον νὰ μὴ βεγιάσι
 ἄς μὴ ζητῶμεν ἀμοιβὰς ἀτομικὰς καμμίαν,
 50 παρ' ἀμοιβῆν τὴν πάνδημον τοῦ ἔθνους σωτηρίαν. »
 Ὡ ! πόσον ὅτι ἔγινα πατὴρ ἐγὼ ἐχάρην !
 Ὡ ! πόσον ἀμολόγησα ὅς τὸν γάμον τότε χάριν,
 ὅταν ἐτῶν δεκαεπτὰ πρωτότοκός μου γόνος,
 πρωταβλητῆς αὐθόρμητος τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος,
 55 ὠπλίσθηκ' ὁ Ἄλλεξάνδρος, καὶ θηρευτῆς κινδύνων,
 εἰς λόγον κατετάχθη τὸν ἱερόν ἐκεῖνον !
 Ἄδύνατον, ἀδύνατον ἐγὼ ἐν ὄσω ζῆσας,
 τοῦ χωρισμοῦ μου τὴν σκηνὴν ποτε νὰ λησμονήσω.